24.5.2021

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunnalle
tyv@eduskunta.fi

Asia: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025

Ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö on julkisen keskustelun sekä viranomaistoiminnan havaintojen perusteella lisääntymässä. Ulkomaisen työvoiman valvontaa sekä viranomaisyhteistyötä on syytä tehostaa paremman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Työsuojeluviranomaisen valvontaresursseista oli vuonna 2020 suunnattu noin 20 henkilötyövuotta ulkomaisen työvoiman valvontatehtäviin. Ulkomaisen työvoiman valvontatehtävät on organisoitu erillistehtäväksi. Osa tarkastajista on päätoimisia ulkomaalaistarkastajia, osan työtehtäviin kuuluu myös muita valvontatehtäviä kuten esim. tilaajavastuulain valvonta tai työolovalvonta.

Vuoden 2021 talousarviossa työsuojeluviranomaisen resurssia vahvistettiin 975.000 eurolla 15 uuden pysyvän viran perustamiseksi. Resurssien vahvistamisella tavoiteltiin kenttävalvonnan ja viranomaisyhteistyön lisäämistä, lähetettyjen työntekijöiden ennakkoilmoitusten ja valvontavihjeiden parempaa hyödyntämistä sekä neuvonnan ja ohjauksen tehostamista. Työsuojelun vastuualueet rekrytoivat valtaosin lisämäärärahan edellyttämiin virkoihin tarvittavat henkilöt kevään 2021 aikana. Vaikka ko. määräraha oli osoitettu ”pysyvien virkojen perustamiseen” ei kyseinen lisäsumma enää sisälly vuosien 2022-25 budjettikehykseen. Käytännössä siis pysyvien virkojen perustamiseen myönnetty määräraha poistetaan lähes välittömästi.

Ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontatarve näkyy vahvasti hallitusohjelmassa: muun muassa työministeri Tuula Haataisen asettaman työperäisen hyväksikäytön vastaisia toimenpiteitä valmistelleen työryhmän työssä sekä oikeusministeriön vastuulla olevassa ihmiskaupan vastaisessa työssä. Hallituksen tavoitteena on myös työperäisen maahanmuuton merkittävä lisääminen, mikä edellyttää tulevaisuudessa valvonnan resurssien varmistamista.

Ulkomaalaisen työvoiman valvontatarvetta lisää myös tänä vuonna voimaan tuleva laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta. Työ- ja elinkeinoministeriön esityksen mukaan lain valvontaan tulisi kohdentaa 4-5 henkilötyövuotta. Tämä resurssitarve oli tarkoitus kattaa ulkomaalaisen työvoiman valvontaan osoitetusta lisämäärärahasta. Mikäli lisämääräraha poistetaan, tulee ko. lain valvontaan osoittaa resurssit. Työsuojeluviranomaisen resurssien riittävyyteen kiinnittyvät lausunnoissaan huomiota myös yhdenvertaisuusvaltuutettu ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä.

Resurssin poisto johtaa siihen, ettei työsuojeluviranomainen voi valvoa ja ennaltaehkäistä työperäistä hyväksikäyttöä työmarkkinoiden edellyttämässä laajuudessa. Vaarana on, että Suomeen muodostuu kahdet työmarkkinat. Yhdet, joilla kotimainen työvoima toimii yhteiskunnan määrittelemien pelisääntöjen mukaan ja toiset, joilla ulkomaalainen työvoima toimii ilman suojaa hyväksikäytettynä.

Johtaja Eerik Tarnaala